ROK VI

# WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

№ 19

WARSZAWA, DNIA 1 PAŹDZIERNIKA 1931 R.

## POLITYKA SPOŁECZNA I POLITYKA HANDLOWA

Sfery rządowe, poparte przez szeroką opinję publiczną, wszczęły akcję zmierzającą do złagodzenia bezrobocia w okresie nadchodzącej zimy. Projektowane wysiłki mają przeważnie pójść w kierunku podziału efektywnie istniejącej pracy pomiędzy najbardziej potrzebujących — żywicieli rodzin. Ma to być dokonane kosztem młodocianych, rodzin gdzie pracuje kilku członków, osób posiadających inne źródła dochodów, kosztem godzin nadliczbowych, wreszcie — kosztem długości tygodnia i dnia pracy.

W obliczu klęski społecznej i gospodarczej, jaką jest wzmagające się z roku na rok bezrobocie, wszystkie wymienione środki muszą być brane pod uwagę przez odpowiedzialne kierownictwa przedsiębiorstw, zwłaszcza w chwilach kiedy konjunktura lub brak zamówień nakazuje zmniejszyć stan zatrudnienia.

Nie należy się jednak łudzić, aby ten zespół środków, zaczerpniętych z arsenału polityki społecznej, mógł przynieść bardzo wydatne rezultaty. Najwyżej — osiągnięte będzie pewne zwolnienie tempa wzrostu liczby bezrobotnych.

Walka z bezrobociem, jeżeli ma być skuteczna, musi sięgnąć po inną jeszcze broń, oprócz podziału istniejącej pracy. Wprawdzie uruchomienie robót publicznych w wielkim stylu jest niemożliwe z przyczyn finansowych, jednak pewne lokalne poczynania techniczne lub komunikacyjne powinny być rozstrzygane przy pomocy Funduszu Bezrobocia, który we własnym interesie musi się sprzymierzać z prywatnymi lub samorządowymi czynnikami dla przeprowadzania niezbędnych robót.

Trzeba stwierdzić, że rozwój lub upadek istniejących przedsiębiorstw więcej może zaważyć na szali zatrudnienia mas robotniczych, niż unikanie godzin nadliczbowych lub redukcja kobiet, których mężowie posiadają zarobki. Gdy wskutek braku zbytu zatrzymana zostaje większa fabryka, to tracą zatrudnienie tysiące osób, bezpośrednio lub pośrednio z nią związanych. Jakich wysiłków trzeba będzie użyć, aby dla takiej rzeszy stworzyć zajęcie, wynikające z podziału istniejącej pracy?

Dlatego też szczególnej wagi nabiera polityka handlowa, która musi się tak kształtować, aby zapewniała maximum ochrony dla produkcji wewnętrznej, bez narażania na szwank naszych możliwości eksportowych. Na pierwszy plan wysuwa się celowa i skuteczna polityka celna: wszystkie towary, które w kraju mogą być wytwarzane, a których import nie jest koniecznością, wynikającą ze stosunków z zagranicą, powinny mieć prohibicyjne stawki celne. Trzeba wszak stwierdzić, że całkowicie minął okres haseł genewskich, głoszących liberalizm celny. Jesteśmy w okresie wzmagającego się protekcjonizmu, który coraz częściej przybiera najniebezpieczniejszą skrytą postać. Zawarte w czerwcu i lipcu r. b. traktaty handlowe: niemiecko-rumuński, austrjacko-węgierski, niemiecko-węgierski i austrjacko-jugosłowiański zawierają szereg klauzul preferencyjnych — jawnych i tajnych, uderzających w nasz wywóz. Toczą się zaś rokowania nad szeregiem innych traktatów, które również zawierają klauzule dyskryminujące eksport z Polski.

W tych warunkach tworzenie nowej taryfy celnej i zmiany w obowiązującej taryfie, powinny być dokonywane z uwzględnieniem międzynarodowego protekcjonizmu i pod kątem niebezpieczeństwa dumpingu, wiszącego nad naszemi warsztatami pracy.

Sięgnijmy po konkretny przykład. Zużle Thomasa przywożone są do Polski bez cła, co w pewnej mierze tłumaczy się potrzebami rolnictwa. W rezultacie przywóz dosięgnął bardzo znacznych rozmiarów.

Przywóz tomasyny do Polski:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 1930 r. | 133.610 | tonn | za | 14.148.000 zł. |
| 1931 (stycz.—lip.) | 49.330 | „ | „ | 4.884.000 „ |

Dla porównania dodajmy, że cała sprzedaż superfosfatu na rynku krajowym w roku 1930 wyniosła 187.000 tonn, a w roku bieżącym nie przekroczy zapewne 70.000 t.

Charakterystycznem jest, że główne ilości tomasyny importowane są do Polski z Niemiec (58.547 t. w. r. 1930 i 19.574 t. w okresie styczeń — lipiec 1931 r.), które wszak prohibicyjnie traktują przywóz z Polski produktów rolniczych i hodowlanych.

Wiemy wszyscy, że istotnie niektóre gleby w Polsce potrzebują nawożenia tomasyną, ale nie ulega wątpliwości, że tak wielki jej import wynika poprostu z udzielania pośrednikom olbrzy-

mich prowizyj i z chęci wyrzucenia na rynek polski pewnych ilości tomasyny po cenach niezmiernie niskich.

W dziedzinie zatrudnienia — zalew rynku krajowego tomasyną daje bardzo jaskrawe rezultaty: z pośród 14-stu istniejących fabryk superfosfatu pracuje tylko jedna. Pozostałe są zamknięte, a parę tysięcy ludzi straciło pracę.

Czy nie jest wskazane, aby w drodze pewnego kontyngentowania zahamować nadmierny przywóz tomasyny, która częstokroć dostarczana jest do Polski w gatunkach niskoprocentowych, z jawną szkodą rolnika?

Wskazaliśmy tylko na jeden przykład. Możnaby jednak wyliczyć długi szereg wypadków, w których racjonalna polityka handlowa oddziaływałaby bardzo dodatnio na stan zatrudnienia w naszym kraju.

## Z FRANCUSKIEGO PRZEMYSŁU POTASOWEGO

Produkcja francuskich soli potasowych uległa dalszemu obniżeniu. Od sierpnia r. b. praca w kopalniach trwa 5 dni w tygodniu. Wydobycie w lipcu wyniosło 29.600 tonn $K_2O$, wówczas gdy przeciętne wydobycie miesięczne w r. 1930 wynosiło 42.200 tonn $K_2O$. Spożycie we Francji i kolonjach wzrosło bardzo nieznacznie, natomiast eksport wykazuje wydatne zmniejszenie, jak to wynika z niżej podanego zestawienia:

| | I półr. 1931 | I półr. 1930 |
|---|---|---|
| | w tonnach | |
| Sole surowe . . . . . . | 133.145 | 369.138 |
| w tem do Belgji . . . | 40.950 | 45.287 |
| „ „ „ U. S. A . . . | 66.900 | 271.200 |
| Chlorek potasu . . . . . | 51.477 | 19.830 |
| w tem do Belgji . . . | 41.923 | 11.186 |
| „ „ „ U. S. A.. . . | 2.847 | 1.112 |

Znamienny jest wzrost sprzedaży chlorku potasu.

## KRONIKA

Dekretem z dn. 29 lipca 1931 r. we Włoszech wprowadzone zostały w życie nowe autonomiczne cła dla produktów azotowych: (w nawiasie cła dotychczasowe):

| | | | |
|---|---|---|---|
| Poz. 686 a. | Salmjak . . . | 75 lir. za 100 kg. | (44) |
| „ 689 a. | Azotan amonu | 110 „ „ „ „ | (29,40) |
| „ 689 g. | Azotan sodowy oczyszczony . | 75 „ „ „ „ | (11) |
| „ 715 b. 1. | Azotan sodowy surowy . . . | 55 „ „ „ „ | (bez cła) |
| „ 715 b. 4. | Siarczan amonu | 55 „ „ „ „ | (3,65) |
| „ 715 b. 5. | Azotan amonu nieoczyszczony | 100 „ „ „ „ | (3,65) |
| „ 715 d. | Nawozy azotowe mieszane . | 75 „ „ „ „ | (3,65 |
| „ 715 e. | Nawozy azot oddz. niewym. | 75 „ „ „ „ | (bez cła) |

Otrzymaliśmy rządowy projekt instrukcji o odprawie warunkowej towarów oraz uwagi Związku Izb Przemysłowo - Handlowych o tym projekcie.

Zarówno projekt, jak uwagi są do przejrzenia w biurze Związku.

W otrzymanem przez nas Sprawozdaniu Izby Handlowo - Przemysłowej w Katowicach, zasługuje na uwagę starannie opracowany dział przemysłu chemicznego i materjałów wybuchowych. Znana skądinąd niepomyślna konjunktura w śląskim przemyśle chemicznym została oświetlona w Sprawozdaniu w wyczerpujący sposób.

Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie wypuściła na rynek nowy nawóz sztuczny *tomasynę azotniakową*, która jest mieszanką, zawierającą 9% azotu w formie azotniaku i 10% kwasu fosforowego w formie tomasyny.

W dn. 18 września r. b. Fabrykę Przędzy i Tkanin Sztucznych w Chodakowie odwiedzili członkowie Międzyministerjalnej Komisji Celnej, w celu bezpośredniego zbadania technicznych warunków, w jakich pracuje przemysł jedwabiu sztucznego.

Dodatnim objawem konsolidacji przemysłowej jest zawarte niedawno porozumienie wszystkich krajowych fabryk, wytwarzających atramenty, farby artystyczne, przybory rysunkowe, malarskie i t. p. Porozumienie dotyczy spraw kredytowych i warunków płatności.

W miesięczniku „Spawanie i cięcie metali" ukazał się ciekawy artykuł p. F. Gollinga, p. t. „Spoiwa — jako element konstrukcyjny".

Autor wykazuje liczne zalety spawania w porównaniu z nitowaniem, w szczególności przy budowie zbiorników.

Upadłości są jednym ze wskaźników sytuacji gospodarczej kraju. W poszczególnych działach przemysłu wahania w liczbie upadłości są mniej więcej równoległe z przebiegiem konjunktury.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego odpowiednie liczby dla przemysłu chemicznego przedstawiają się następująco:

Na ogólną liczbę istniejących w Polsce 982 przedsiębiorstw chemicznych (wykupujących świadectwa przemysłowe I — VII kategorji) było upadłości

| | |
|---|---|
| w r. 1929 | 9 |
| w r. 1930 | 14 |
| w pierwszej połowie 1931 | 6 |

## NA MARGINESIE

Mieliśmy możność obejrzenia prób mydła, którem rząd Sowieckiej Rosji uszczęśliwia swą ludność: mydło zawiera bardzo mało tłuszczów, a za to bardzo dużo gliny; dość odrażający zapach nie może zachęcić do częstego użycia.

Źródło sowieckie („Prawda") podaje następujące dane, dotyczące rocznego spożycia mydła na głowę mieszkańca w różnych krajach:

| | |
|---|---|
| Stany Zjednoczone A. P. | 10 kg. |
| Niemcy | 8,5 „ |
| Francja | 7,9 „ |
| Belgja | 5,9 „ |
| Norwegja | 4,9 „ |
| Danja | 3,9 „ |
| Z. S. S. R. | 1,2 „ |

Komunikat „Prawdy", nie zrażony statystyką, twierdzi kategorycznie że Z. S. S. R. w najbliższej przyszłości „dopędzi i prześcignie kapitalistyczne kraje" na polu zużycia mydła.

Ciekawem jest, że mydło rzucane przez Sowiety na eksport, np. na rynek gdański, jest w doskonałym gatunku i sprzedawane po bardzo niskich cenach.

## NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. R. P. Nr. 82 z dn. 12 września 1931 r. ukazało się pod poz. 644 Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej.

### Dotychczasowe stawki

Poz. 77 p. 10. Klisze szklane fotograficzne z powłoką do zdjęć . . . . . . . 195 zł. od 100 kg.

Poz. 169 p. 11. Klisze oraz błony fotograficzne:
- a) wyświetlone . . . . . . . bez cła

Poz. 185 p. 3. Jedwab sztuczny:
- a) I. nitkowany, niebarwiony . 4.290 zł. od 100 kg.
- II. nitkowany, niebarwiony, sprowadzany dla dalszego przerobu za pozw. Min. Skarbu . . . . . . . . 1.430 zł. od 100 kg.

### Nowe stawki

Poz. 77 p. 10. Płyty szklane fotograficzne:
- a) nienaświetlone . . . . . . 300 zł. od 100 kg.
- b) naświetlone i wywołane jako pozytywy . . . . . . . . 400 zł. od 100 kg.
- c) naświetlone i wywołane jako negatywy . . . . . . . . . bez cła

Poz. 169 p. 11. Klisze oraz błony fotograficzne:
- a) wyświetlone (z wyjątkiem szklanych — poz. 77). . . bez cła

Poz. 185. p. 3. Jedwab sztuczny:
- a) I. nitkowany, nie arwiony 4.290 zł. od 100 kg
- II. nitkowany, niebarwiony, sprowadzany dla dalszego przerobu za pozw. Min. Skarbu . . . . . 1.430 z'. od 100 kg.
- III. mocno nitkowany na szpulkach i kanetkach, t. zw. crêpe, z zabarwieniem nietrwałem dla odróżnienia skrętu . . . 1.150 zł. od 100 kg.

*Dotychczasowe brzmienie poz. 77 p. 10 nie odpowiadało obecnym potrzebom krajowego przemysłu szklanych płyt fotograficznych. Zgodnie z brzmieniem projektu nowej taryfy celnej podwyższono ochronę celną dla płyt nienaświetlonych oraz wprowadzono wyższą stawkę na płyty naświetlone i wywołane jako pozytywy, z uwagi na to, że mogą być one wytwarzane w kraju z odpowiednich negatywów, korzystających z bezcłowego przywozu. W związku z tą zmianą wprowadzono konieczne uzupełnienie w nomenklaturze poz. 169 p. 11.*

*Zróżniczkowanie poz. 185 p. 3a przez wprowadzenie nowego punktu III, obejmującego t. zw. crêpe, jest kompromisowem załatwieniem różnicy zainteresowań, pomiędzy przemysłem jedwabiu sztucznego a przemysłem włókienniczym.*

---

W Dz. Ust. R. P. Nr. 83, z dn. 15 września 1931 r., ukazało się pod poz. 647 Oświadczenie Rządowe w sprawie przystąpienia Polski do porozumienia o ujednostajnieniu przepisów o lekach silnie działających, podpisanego w Brukseli dnia 20 sierpnia 1929 roku.

## ECHA

* W dniach 27 września do 3 października r. b. odbędzie się w Paryżu XI Kongres Chemji Przemysłowej organizowany przez francuskie Stowarzyszenie „Société de Chimie Industrielle". Związek Przemysłu Chemicznego na Kongresie będzie reprezentowany przez pp: Prez. J. Kernbauma, Dyr. F. Wiślickiego, Inż. T. Zamoyskiego.

## NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

| | |
|---|---|
| Aceton | 450 zł. |
| Alkohol metylowy techniczny 90% | 170 „ |
| „ „ czysty 99% | 300 „ |
| * Amonjak skroplony za 1 kg $NH_3$ | 1,80 „ |
| * Azotniak mielony za 1 kg % $N_2$ | 1,73 „ |
| * „ granulowany za 1 kg % $N_2$ | 1,88 „ |
| Azotan amonu | 100 „ |
| Benzol handlowy 90% | 85 „ |
| „ czysty | 100 „ |
| Bisulfat (kw. siarczan sodu) | 13,50 „ |
| * Boraks | 110 125 „ |
| Chlorek cynku 50° Bé | 45 „ |
| Chlorek wapna bielący | 36 „ |
| Chlorek wapnia ($CaCl_2$) | 20—22 „ |
| Chloroform czysty | 800 „ |
| „ „pro narcosi" | 1.00 „ |
| Eter siarkowy | 390 „ |
| Fenol czysty | 300 „ |
| Formalina 40% | 270 „ |
| * Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé | 305 „ |
| * „ techniczna 85/88% | 175 „ |
| * Karbid granulowany | 75 „ |
| Karbolineum | 39,75 „ |
| Klej kostny | 265 „ |
| Klej skórny | 300 „ |
| Krezol | 140 „ |
| * Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% $HNO_3$ | 100 „ |
| Kwas mrówkowy 85% | 241 „ |
| Kwas siarkowy 60° Bé | 7,37 zł. |
| „ solny 19°/21° Bé | 14,25 „ |
| „ octowy techn. 30% | 120 „ |
| Mączka kostna odklejona 30% $P_2O_5$ | 16 „ |
| „ rogowa 13/14%N | — |
| Naftalina surowa prasowana | 34,50 „ |
| „ czysta w łuskach | 57,50 „ |
| Octan sodu | 140 „ |
| „ ołowiu | 215 „ |
| Oleina zwierzęca destylat | 200 „ |
| „ „ saponifikat | 190 „ |
| Oleum 20% | 19,94 „ |
| Olej lniany | 100 „ |
| * Potaż kalcynowany 90/95% | 120 „ |
| * Potaż żrący topiony 88/92% | 140 „ |
| Pirydyna czysta za 1 kg. | 9,75 „ |
| Smoła preparowana | 18,75 „ |
| Siarczan amonu | 36,55 „ |
| * Siarczan miedzi | 110—125 „ |
| * Siarczek sodu 60/62% | 65 „ |
| Soda amonjakalna | 25 „ |
| „ kaustyczna | 60 „ |
| Sól glauberska kalcynowana niemielona | 14,25 „ |
| Stearyna | 200 „ |
| Superfosfat 16% | 11,52—12,16 „ |
| Toluol czysty | 120 „ |
| Żelatyna techn. | 380 „ |

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.



## PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

**Barwniki i półprodukty organiczne:**
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc", Zgierz, tel. Łódź. 121-01 i Zgierz 19; Warszawa, tel. 708-09 sprzedaż i 894-49 informacje.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

**Chlorek wapna bielący:**
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ" Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

**Chlorek wapnia ($CaCl_2$):**
Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE".

**Farmaceutyczne przetwory:**
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

**Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:**
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT LEVER, Sp. Akc. Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.

**Gumowe artykuły techniczne:**
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

**Jedwab sztuczny:**
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU". Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

**Karbid:**
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ" Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO". Łaziska Górne, G. Śląsk.

**Klej kostny i skórny:**
Sp. Akc. „STREM". Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

**Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):**
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

**Novarsenobenzol:**
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN". Warszawa. Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

**Oleina zwierzęca:**
Sp. Akc. „STREM" Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

**Phosphit:**
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

**Siarka:**
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

**Słomka i włosie wiskozowe:**
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

**Smoła pierwszorzędowa:**
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

**Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:**
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

**Soda kaustyczna:**
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

**Stearyna:**
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7 tel. 314-30.

**Żelazokrzem 45% i 75%:**
Zakłady „ELEKTRO". Łaziska Górne G. Śląsk

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10